

Uluslararası Yarışmalar"ın, yabancı ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalar olduğunun anlaşıldığı; yarışma değeri, eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmaların, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenmesi, yarışma değeri, eşik değerlerin altında olan yarışmalarda ise, yabancı ülke vatandaşlarının katılımı konusunda idarelere takdir hakkı tanınması yolundaki düzenlemede, Kanun hükümlerine aykırılık görülmediği, -İdarelerce açılan yarışmalara katılmak

isteyenlerin, şartnameyi almış olmaları gerektiğinden, malî hakların yarışmayı düzenleyen idareye devrini kabul etmiş sayılmaları yönünde yapılan düzenlemede hukuka aykırılık bulunmadığı,

T.C.

D A N I Ş T A Y

Onüçüncü Daire

Esas No : 2005/906

Karar No : 2005/5713

Özeti : -“Uluslararası Yarışmalar”ın, yabancı ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalar olduğunun anlaşıldığı; yarışma değeri, eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmaların, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenmesi, yarışma değeri, eşik değerlerin altında olan yarışmalarda ise, yabancı ülke vatandaşlarının katılımı konusunda idarelere takdir hakkı tanınması yolundaki düzenlemede,

Kanun hükümlerine aykırılık görülmediği,
-İdarelerce açılan yarışmalara katılmak isteyenlerin, şartnameyi almış olmaları gerektiğinden, malî hakların yarışmayı düzenleyen idareye devrini kabul etmiş sayılmaları yönünde yapılan düzenlemede hukuka aykırılık bulunmadığı,

-Denetimin idare elemanlarınca yapılması mümkünse de, hizmet alımı şeklinde, Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'ne göre ihale edilerek alınabileceği yönündeki düzenlemede de dayandığı Yasa ve hukuka aykırılık bulunmadığı, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri

445

Yarışmaları Yönetmeliği'nin iptali istenen 6/a fıkrası ile 42. maddesinin 1, 3 ve 9. fıkralarının reddi istemiyle açılan davanın reddi hakkında.

Davacı : TMMOB Mimarlar Odası Başkanlığı

Vekili : Av. ...

Davalı : Kamu İhale Kurumu

Davanın Özeti : Davalı Kurum tarafından düzenlenen ve 24.12.2002 tarih ve

24973 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel

Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları

Yönetmeliği’nin 6/a fıkrası ile 42. maddesinin 1, 3 ve 9. fıkralarının; uluslararası yarışmaların

kurallarının farklı olması nedeniyle, Yönetmelik’te yanlış bir tanımlama yapıldığı, söz konusu

yarışmaların tamamının mimarlıkla ilgili olduğu, bir mimarî tasarım yarışmasının uluslararası

çapta düzenlenmesinin, 27.11.1978 tarihinde UNESCO Genel Konferansı’nda kabul edilen

tavsiye kararlarına uygun ve Uluslararası Mimarlar Birliği’nin onayına bağlı olarak yapılması

gerektiği, ulusal düzeyde düzenlenmekte olan çoğu yarışmanın Yasa’da belirlenen eşik

değeri aştığı ve Yönetmelik’in 6/a fıkrasının 2. bendinde, eşik değeri aşan yarışmaların

uluslararası yarışma şeklinde yapılacağı yönündeki düzenleme dikkate alındığında, mimarî

tasarım yarışmalarının neredeyse tamamının yüksek maliyetli uluslararası yarışmalar olarak

yapılması gerektiği, oysa idarelerin gerekli görmesi halinde yarışmaların yabancı katılımına

açık tutularak yapılması ile bu tür yüksek maliyetlerin söz konusu olmayacağı, bu yönde

yapılacak uygulamanın kamu yararına uygun olacağı, yabancı katılımına açık yarışmaları

uluslararası yarışma olarak nitelendiren düzenlemenin hukuka aykırı olduğu, ülkemizin

ekonomik koşulları içinde mesleği icra etmeye çalışan meslek mensuplarının, bu rekabet

ortamı içinde yer alması güç olduğundan, düzenlemenin kamu menfaatine uygun olmadığı,

Yönetmeliğin 6/a fıkrasının 2. bendindeki düzenlemenin 4734 sayılı Yasa'nın 8, 13 ve 63.

maddelerindeki eşik değerlere ilişkin düzenlemelere uygun olmadığı, Yasa'daki düzenlemede

eşik değerleri aşan ihalelerin zorunlu olarak yabancıların katılımına açık olmasının

öngörülmediği, Yasa'nın anılan düzenlemelerinde kamu alımlarının yabancılarla açık olup

olmaması hususunun idarelerin takdirine bırakıldığı, Kanun kapsamında düzenlenecek

tasarım yarışmaları için Yasa'nın zorunluluk getirmediği bir hususu zorunlu bir hüküm haline

getiren Yönetmelik düzenlemesinin Yasa'ya aykırı olduğu, idarelere Yasa'yla tanınan takdir

yetkisini ortadan kaldırdığı, Yönetmelik'in 42/1. maddesindeki düzenlemenin, fikrî hakların

koruma altına alındığı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 13. maddesi ve manevî

hakları düzenleyen hükümlerine aykırı olduğu, 5846 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, her çeşit

mimarlık ve şehircilik tasarım ve projelerinin eser olarak sayıldığı, manevî hakların eser

sahibinin şahsına bağlı olduğu, bu hakların kullanma yetkisinin devrinin de şahsın kendi

tasarrufu ile mümkün olduğu, şahsa bağlı bir hakkın Yönetmelik'in 42/1. maddesindeki

düzenlemede olduğu gibi eser sahibinin tasarrufu dışında, idarelere ait olduğu şeklindeki

düzenlemenin Kanun'un fikrî hakları koruma altına alan hükümlerine aykırı olduğu, fikrî

hukukta eser sahibinin manevî haklarına ilişkin korumanın Medeni Kanun'daki şahsî hakların

kullanılmasına dair hükümlerle paralel olduğu, bu haklardan önceden vazgeçmenin mümkün

olmadığı, nitekim Kanun'un 14/3 ve 16/3. maddelerinde fikrî hak olarak tanınan bazı manevî

haklardan sözleşme ile dahi vazgeçmenin hükümsüz olacağına dair düzenlemelerin yer

aldığı, eser sahibi olan proje müellifi kendi tasarrufuyla dahi bu haklardan vazgeçemezken,

yapılan düzenlemede ödül kazanan yarışmacıların eserleri üzerindeki fikrî hakların bütünüyle

idareye ait olacağı yönündeki hükmün hukuka aykırı olduğu, idarenin, eser sahiplerinden

yarışma sonunda elde ettikleri projelerin üzerindeki malî hakları devretmelerini isteyebileceği

ve bu hakları kullanabileceği, malî haklar dışında eser üzerindeki bütün fikrî hakları

kullanmasının, 5846 sayılı Yasa'ya aykırı olduğu, Yönetmeliğin 42/3. maddesinde yer alan

“idare, ... tasarımın uygulama projelerinin yapılmasını, ... tasarım sahibine ... yaptırabilir.”

446

ifadesinin fikrî hakların korunması yönündeki kuralların uygulanmasını esnekleştirdiği,

tasarımın uygulama projesinin eser sayılan tasarım üzerine yapılabileceği, yani mevcut

eserden istifade suretiyle vücuda getirilebileceği, bu uygulamaların 5846 sayılı Kanun'un 6.

maddesinde “işlenme” olarak nitelendirildiği, 21. maddesinde ise, bir eserden onu işlemek

suretiyle faydalanma hakkının münhasıran eser sahibine ait olacağı hükmünün yer aldığı,

buna göre bir tasarımdan yola çıkılarak uygulama projesi hazırlama hakkının tasarımın

müellifine ait olduğu, bu nedenle iptali istenilen ifade Kanun ile tanınan hakların ihlâli

sonucunu doğurduğundan, idareye bu konuda takdir hakkı tanıyan bir düzenleme

yapılamayacağı, Yönetmelik'in 42/9. maddesinde yer alan hüküm uygulamada aksaklıklara

yol açacağından kamu yararına uygun bir düzenleme olmadığı, tasarımın eksiksiz

uygulanması ve uygulama sırasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak inşai sorunlara çözüm

bulunmasının, ancak tasarımı yapan müellif tarafından yerine getirilebileceği, tasarımın

sadece bir proje ile sınırlı olmayıp, yapının bütünüyle fizikî olarak tamamlanmasıyla

sonuçlandığı, tasarımın, müellifinin dışında bir başka gerçek veya tüzel kişi tarafından kontrol

edilerek tamamlanmasının telif haklarına müdahale anlamını taşıdığı, 5846 sayılı Kanun'un

22/2. maddesinde mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanmasının çoğaltma

sayıldığı, 1. fıkrasında ise bir eserin çoğaltma haklarının münhasıran eser sahibine ait

olacağını hükme bağlandığı, uygulamanın mesleki kontrollük hizmetini başka bir gerçek

veya tüzel kişiye ihale etmeyi öngören düzenlemenin Kanun ile korunan eser sahibinin

çoğaltma hakkının ihlâlüne yol açacağı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Uluslararası yarışmaların, dava konusu Yönetmelik'in ve

dayandığı Yasa'nın tanımladığı anlamda anlaşılması gerektiği, bu tanımlamanın ihale hukuku

yönünden yapılmış, amacı ile sınırlı bir tanımlama olduğu ve usul ve esasların bu Yönetmelik

ile belirlendiği, yarışmanın kültür, bilim, sanat ve çevrenin geliştirilmesine olumlu katkı

sağlayacağı, 4734 sayılı Yasa'ya göre ihaleye katılmada "yabancılık" unsurunun engel teşkil

etmediği, Yasa'nın 53. maddesinin b/8 bendinde müttekabiliyet, 63. maddesinde de eşik

değer yönünden iki istisna getirildiği, hatta 63. maddedeki istisnanın uygulanıp

uygulanmayacağının idarenin takdirine bağlı bulunduğu, Yasa'nın 8. maddesindeki eşik

değerlerin üzerindeki ihalelere yabancıların katılımının sınırlanması konusunda idarenin takdir

hakkının bulunmadığı, anılan Yönetmelik'in 42/1. maddesindeki düzenlemenin muhtemel

ihtilafları önleme ve boşluğu giderme, şeffaflığu temin etme amacıyla yapıldığı, 5846 sayılı

Kanun'un 57/1. maddesine göre fikrî hakların devredilebileceği, asıl veya çoğaltılmış nüshalar

üzerindeki mülkiyet hakkının devrinin aksi kararlaştırılmadıkça, fikrî hakların devrini ihtiva

etmeyeceği, Yönetmelik'in amacının rekabet ve kaliteyi yakalamak olduğu, bu anlamda

meslek mensuplarının kişisel yararının kamu yararının üstünde olmadığı, 5846 sayılı Yasa'nın

17/2. maddesine göre, aslın malikinin eser sahibi ile yapmış olduğu sözleşme şartlarına göre

eser üzerinde tasarruf edebileceği, eseri yok edemeyeceği, bozamayacağı ve eser sahibinin

haklarına zarar veremeyeceği, kişilerin özgür iradesi ile satın almanın, idarenin eser sahibinin

haklarına zarar vereceği anlamına gelmeyeceği, zarar verdiği takdirde 5846 sayılı Yasa'nın

uygulanacağına kuşkusuz olduğu, 4734 sayılı Yasa'nın 48. maddesine göre proje alımlarının

belli istekliler arasında ihale yoluyla yapılması mümkün iken Yönetmelik'te doğrudan temin

yolu getirilerek eser sahibine öncelik tanındığı, ancak görüşme yapılmadan proje yapım işinin

tasarım sahibine doğrudan verilmesinin Yasa'nın genel amacına ve 22. maddesine aykırı

olduğu, ödül alan kişi ile anlaşılabilmesi durumunda ikinciliği kazanan kişiye yönelinerek

yarıştırmadan beklenen faydanın sağlanmasının amaçlandığı, Yönetmelik'in 42/9. maddesinde

yer alan kontrollüğün çoğaltma sayılmayacağı, kontrolün kamu görevlilerince yapılmasının

asıl olduğu, yeterli eleman olmaması halinde ihaleyle satın alınabileceği ileri sürülerek

davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi Muammer TOPAL'ın Düşüncesi: Dava; Mimarlık,

Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel

447

Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği'nin 6. maddesinin (a) fıkrası ile 42. maddesinin 1, 3 ve

9. fıkralarının iptali istemiyle açılmıştır.

4734 sayılı Yasa'nın 23. maddesinde "İdareler gerekli gördükleri mimarlık, peyzaj

mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge plânlama ve güzel sanat

eserleri ile ilgili bir plân veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak, ilgili

mevzuatında belirlenecek usul ve esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilân yapılmak

suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma

yaptırabilir.” hükmüne, 53. maddesinin (b) fıkrasının 12. bendinde ise; “Kurum, Kurul

kararıyla bu Kanunun ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun uygulanmasına ilişkin standart

ihale dokümanı, tip sözleşme, yönetmelik ve tebliğler çıkarmaya yetkilidir. Kurul ve Kurum

yetkilerini, düzenleyici işlemler tesis ederek ve özel nitelikli kararlar alarak kullanır. Standart

ihale dokümanları, tip sözleşmeler, yönetmelik ve tebliğler Resmî Gazetede yayımlanarak

yürürlüğe konulur.” hükmüne yer verilmiştir.

Dava konusu Yönetmelik’in söz konusu Kanun hükümlerinin verdiği yetkiye

dayanılarak çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

4734 sayılı Kanun’da “yarışma” ve “uluslararası yarışmalar” ın tanımı yapılmamış, bu

tanımlar Kanun’un 23. maddesinde yer alan “... ilgili mevzuatında belirlenecek usul ve

esaslara göre ...” ifadesine dayanılarak Yönetmelik’te

yapılmıştır. Dolayısıyla “Uluslararası

Yarışmalar”dan neyin kastedildiğinin, bu yarışmaların içeriğinin, söz konusu Yönetmelik’te

belirtilen şekilde anlaşılması gerekir. Yönetmelik’teki “Uluslararası Yarışmalar” tanımından

beynelmilel bir anlam çıkarılamaz. Bu tanımın, 4734 sayılı Kanun ve anılan Yönetmelik

yönünden yapılmış, amacı ile sınırlı bir tanımlama olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu

durumda, Yönetmelik’te sözü edilen “Uluslararası Yarışmalar”ın, sadece ve sadece, yabancı

ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalar olduğu anlaşılmaktadır.

4734 sayılı Yasa’nın 8. maddesinde, bu Kanun’un 13 ve 63. maddelerinin

uygulanmasında yaklaşık maliyet dikkate alınarak kullanılacak eşik değerler belirtilmiş; 63.

maddesinde ise, yaklaşık maliyeti eşik değerlerin altında kalan ihalelere sadece yerli

isteklilerin katılması hususunda, idarelerce ihale dokümanına hükümler konulabileceği

belirtilmiştir.

4734 sayılı Yasa’nın 63. maddesi hükmü uyarınca, idarelerce, yaklaşık maliyeti eşik

değerlerin altında kalan ihalelerde, ihaleye sadece yerli isteklilerin katılması hususunda ihale

dokümanlarına hüküm konulabilmesine imkan tanınmıştır.

Yaklaşık maliyeti eşik değerin

üzerinde olan ihalelerde ise, ihale dokümanlarına aynı şekilde hüküm koymak suretiyle,

ihalenin sadece yerli isteklilerin katılımına açılması mümkün değildir. Bu konuda idarelere

bütünüyle takdir hakkı tanınmamıştır. Yarışma değeri, eşik değerlere eşit veya bu değerleri

aşan yarışmaların anılan Yönetmelik'in tanımladığı anlamda "uluslararası" olarak

düzenlenmesi yasal zorunluluktur. Bu bakımdan, Yarışma değeri, eşik değerlere eşit veya bu

değerleri aşan yarışmaların, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenmesi, yarışma değeri

anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalara ise, yabancı ülke vatandaşlarının katılımı

konusunda idarelere takdir hakkı tanınması yolundaki düzenlemede, anılan Kanun

hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 1/B maddesinde, eserin, sahibinin

hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musikî, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak

sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini, eser sahibinin, eseri meydana getiren kişiyi,

işlenme eserin diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip, bu esere nispetle

müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve

sanat mahsullerini ifade edeceği;

2. maddesinin 1/3. bendinde, estetik vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmî mahiyette

fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve

topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri,

mimarî maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projelerinin ilmî eserler olduğu; 6.

maddesinde, diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilipte bu esere nispetle müstakil

448

olmayan fikir ve sanat ürünlerinin işlenme olduğu; istifade edilen eserin sahibinin haklarına

zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işleyenin hususiyetini taşıyan eserlerin, bu Yasa'ya

göre işlenme sayıldığı; 8. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında bir eserin sahibinin, onu meydana

getiren olduğu; bir işlenmenin ve derlemenin sahibinin, asıl eser sahibinin hakları mahfuz

kalmak şartıyla onu işleyen olduğu; 13. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında, fikir ve sanat

eserleri üzerinde sahiplerinin malî ve manevî menfaatlerinin bu Kanun dairesinde himaye

göreceği, eser sahibine tanınan hak ve salâhiyetlerin eserin bütünü ve parçalarını

kapsadığı; 14/3. fıkrasında, eserin umuma arzedilmesi veya

yayımlanma tarzı, sahibinin şeref

ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibinin, başkasına yazılı izin vermiş olsa bile

eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını

menedebileceği, menetme yetkisinden sözleşme ile vazgeçmenin hükümsüz olduğu; 16.

maddesinin 2 ve 3. fıkralarında, Yasa'nın veya eser sahibinin izniyle bir eseri işleyen, umuma

arzeden, çoğaltan, yayımlayan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimsenin, işleme,

çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı gerekli görülen değiştirmeleri eser sahibinin özel

bir izni olmaksızın da yapabileceği; eser sahibi kayıtsız ve şartsız olarak izin vermiş olsa bile

şeref veya itibarını zedeleyen veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozan her türlü

değiştirilmeleri menedebileceği, menetme yetkisinden bu hususta sözleşme yapılmış olsa bile

vazgeçmenin hükümsüz olduğu; 17/2. fıkrasında, aslın malikinin, eser sahibi ile yapmış

olduğu sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarruf edebileceği, ancak eseri

bozmayacağı, yok edemeyeceği ve eser sahibinin haklarına zarar veremeyeceği; 21.

maddesinde bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkının münhasıran eser

sahibine ait olduğu; 22. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında, bir eserin aslını veya kopyalarını,

herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya

sürekli olarak çoğaltma hakkının münhasıran eser sahibine ait olduğu; eserlerin aslından

ikinci bir kopyasının çıkarılması ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin

uygulanmasının da çoğaltma sayılacağı, aynı kuralın, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da

geçerli olduğu; 57. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında ise, asıl veya çoğaltılmış nüshalar

üzerindeki mülkiyet hakkının devrinin, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, fikri hakların devrini

ihtiva etmeyeceği; bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkını haiz olan bir kimseden

kalıp ve sair çoğaltma aletlerinin zilyedliğini iktisap eden kimsenin, aksi kararlaştırılmamışsa,

çoğaltma hakkını da iktisap etmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

5846 sayılı Yasa'nın anılan hükümlerinden, fikir ve sanat eserinin, eser sahibinin

hususiyetini taşıyan, ilim ve edebiyat, musikî, güzel sanatlar ve sinema eserleri türlerinden

birisi içine giren her nevi fikir ve sanat ürünü olduğu; diğer bir eserden yararlanmak suretiyle

vücuda getirilip de bu esere oranla bağımsız olmayan fikir ve sanat eserlerinin işlenme

sayıldığı, esas eserin sahibinin izni olmaksızın eserin işlenemeyeceği; eser sahibinin

haklarının, manevî ve malî haklar olarak iki bölüme ayrıldığı, manevî haklardan yasanın izni

haricinde feragat etmenin veya onları sınırlandırmanın muteber olmadığı, eser sahibinin

itibar ve şöhretine zarar verecek mahiyette, manevî bir hakkını sınırlandırmasının hükümsüz

olduğu, eser sahibinin şahsiyet haklarından ve yayım şartlarını tayin haklarından

vazgeçemeyeceği, müellifin eserini yaymak için salâhiyet verdiği kimsenin onun itibar ve

şöhretini düşürecek şekilde eseri umuma arzedemeyeceği; müellifinden aldığı salâhiyetle bir

eseri işleyen kimseye, yayım tekniği itibarıyla gerekli görülen değiştirmeleri yapma

salâhiyetinin verildiği, müellifin bu değişikliklere yalnız şeref ve itibarına zarar verecek

mahiyette olduğu veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozduğu iddiasıyla karşı

çıkabileceği, müellif eserini kısaltma, değiştirme hakkını açık olarak başkasına verebilirse de,

şeref ve itibarına zarar verebilecek değiştirmelere karşı çıkma hakkından vazgeçemeyeceği;

bir eserin aslını şartsız iktisap eden kişinin ondan müellifinin itibar ve şerefine zarar

vermeden her türlü yararlanabileceği, onu değiştirebileceği, fakat bu tasarrufun müellifin

itibarına dokunmaması gerektiği; sözleşme ile bir eserde sahiplik hakkını alan kimsenin ise,

değişiklik yapmasının müellifin muvafakatına bağlı olduğu, işlenmenin şeklini eser sahibinin

449

tayin edeceği, eser sahibinin eserinde bir nevi işlenmeye muvafakatının, diğer bir tarzda

işlenmesine muvafakatını da içermeyeceği; bir eseri işleme ve çoğaltmaya mahsus tasarım

ve proje üzerindeki fikri hakların başkasına devrinin, doğal olarak onu kullanarak eseri işleme

ve çoğaltma salâhiyetinin de devrini içine aldığı, çünkü satın alınmış tasarım ve projelerden

başka suretle faydalanmanın mümkün olmadığı, bu halde yazılı bir sözleşme gerekmeyeceği

anlaşılmaktadır.

Dava konusu Yönetmelik'in 42. maddesinin 1. fıkrasında, derece, mansiyon ve satın

alma kazanan tasarım ve projelere ait her türlü fikrî hakların, 5846 sayılı Kanun hükümleri

uyarınca, aksi idare tarafından yarışma şartnamesinde belirtilmedikçe idareye ait olacağı,

şartname alan yarışmacıların, bu hükmü kabul etmiş sayılacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemede

sözü edilen fikri haklar, yukarıda da belirtildiği gibi, işleme, çoğaltma v.s haklardan oluşan

malî hakları içermektedir. Yoksa davacı tarafından ileri

sürüldüğü gibi manevî hakların devri

söz konusu değildir. Burada malî hakların, yasal düzenlemeden dolayı hak sahibi olarak

gösterilen idareye ait olması söz konusudur. İdarenin malî hakları alması için ayrıca bir

düzenleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır. İdarelerce açılan yarışmalara katılmak

isteyenlerin şartnameyi almış olmaları gerektiğinden, malî hakların yarışmayı düzenleyen

idareye devrini kabul etmiş sayılmaları yönünde yapılan düzenlemede hukuka aykırılık

bulunmamaktadır.

Anılan Yönetmelik'in 42. maddesinin 3. fıkrasında idarenin, yarışma sonucu elde

edilen tasarımın uygulama projelerini, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik

şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle doğrudan temin yolu ile yaptırabileceği;

yapılan görüşme sonucunda, anlaşma sağlanamaması halinde, idarece uygun görüldüğü

taktirde, ikinciliği kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapılmak suretiyle ikinci seçilen

tasarımın uygulama projelerinin aynı usulle yaptırılabilceği belirtilmiştir. Bu düzenleme,

4734 sayılı Yasa'nın 22. maddesinin 1/b bendinde yer alan "Sadece gerçek veya tüzel tek

kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması"

halinde ihtiyaçların, ilân yapılmaksızın ve

teminat alınmaksızın, doğrudan temini usulüne başvurulabileceği yolundaki hükme

dayanmaktadır. Uygulama projesi, tasarımdan yararlanmak suretiyle meydana

getirildiğinden, yukarıda belirtilen hükümlere göre, işleme sayılmakta ve tasarım sahibinin

izni olmaksızın eser işlenememektedir. Ancak, yarışmaya katılan, yarışma şartnamesine göre

malî haklarını idareye devretmiş sayılacağından ve 5846 sayılı Yasa da bu devre izin

verdiğinden, Kanun ile tanınan hakların ihlâl edildiğinden söz edilemez. Düzenlemede

tasarımın uygulama projesinin, tasarım sahibine doğrudan temin yolu ile yaptırabileceği

belirtilmekle, tasarımla uygulama projesi birbirinden ayrılmamakta, aksine birlikte ele

alınmaktadır. Düzenlemede yer alan " ... yaptırabilir." ifadesi idareye bu konuda taktir hakkı

tanımamakta, aksine uygulama projesinin, tasarım sahibine yaptırılması konusunda

zorunluluk getirmektedir. Nitekim, birinciliği kazanan tasarım sahibine projesinin

yaptırılmaması durumunda, aynı usulle, ikinci seçilen tasarım sahibiyile görüşmeye imkan

tanınması da, uygulama projesinin idarece, tasarım sahibi dışında, bir kişiye

yaptırılmayacağını göstermektedir.

Söz konusu Yönetmelik'in 42. maddesinin 9. fıkrasında yer alan, uygulanacak

projenin meslekî kontrollük hizmetlerinin 'Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama

Yönetmeliği'ne göre ihale edilerek alınabileceği yönündeki düzenleme 4734 sayılı Yasa'nın

48/1. fıkrasında yer alan " ... denetim gibi teknik, malî, hukukî veya benzeri alanlarda niteliği

itibarıyla kapsamlı ve karmaşık olduğu, özel uzmanlık ve deneyim gerektirdiği idarece tespit

edilen hizmetler, danışmanlık hizmet sunucularından alınabilir." hükmüne dayanmaktadır.

Projenin uygulanması, yukarıda açıklanan Yasa hükümlerinde çoğaltma olarak

tanımlanmaktadır. Dava konusu düzenleme ile malî haklar içinde yer alan işleme ile birlikte

çoğaltma hakkı da idareye devredilmiş olmaktadır. Ancak düzenlemede ifade edilen meslekî

kontrollük hizmetlerinin yukarıda belirtilen malî haklar içinde yer almadığı açıktır. Meslekî

kontrollük hizmetinin, teknik, malî ve hukukî niteliği itibarıyla ve yapılacak işin kapsamlı ve

450

karmaşık olması nedeniyle özel uzmanlık ve bilgi birikimi gerektirebilecek nitelikte olması

mümkündür. Denetimin idare elemanlarınca yapılması mümkünse de

yukarıda belirtilen

nedenlerle, hizmet alımı şeklinde, Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama

Yönetmeliği'ne göre ihale edilerek alınabileceği yönündeki düzenlemede de dayandığı Yasa

ve hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle hukukî ve yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği

düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Ekrem ATICI'nın Düşüncesi: Dava, 24.12.2002 tarih ve

24973 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel

Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları

Yönetmeliği'nin 6. maddesinin (a) bendi ile 42. maddesinin 1., 3. ve 9. fıkralarının iptali

istemiyle açılmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 23. maddesinde, idarelerin, gerekli gördükleri,

mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama

ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak,

ilgili mevzuatında belirlenecek usul ve esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilan

yapılmak suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak

üzere ödüllü veya ödüksüz

yarışma yaptırabilecekleri hükme bağlanmış, 53. maddesinde, kurumun, kurul kararıyla bu

kanunun ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin yönetmelik

çıkarmaya yetkili olduğu belirtilmiştir.

Dava konusu Yönetmelik yukarıda anılan Yasa hükümlerine dayanılarak ve Yasa'nın

23. maddesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların tespiti amacıyla çıkarılmıştır.

4734 sayılı Kanun'un 23. ve 53. maddesi uyarınca Kamu İhale Kurumu'nun, kurul

kararı ile tasarım yarışmaları ile ilgili düzenleme yaparken ihalelerle ilgili temel ilkeler olan

saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların

uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak

amacını gözönünde bulunduracağı açıktır.

Yönetmeliğin 6. maddesinin (a) bendinde, "Uluslararası yarışmalar, yabancı ülke

vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalardır." şeklinde tanımlanmış ve yarışma değeri,

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 8. maddesinde hizmet alımları için belirlenen eşik

değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmaların uluslararası yarışma şeklinde

düzenleneceği, anılan eşik değerin altında olan yarışmaların, idarece gerekli görüldüğü

takdirde uluslararası düzenlenebileceği, belirtilmiş; 18,19,20,21,22,23. maddelerinde jürinin

seçimi ve görevleri düzenlenmiştir.

Davalı idarece 4734 sayılı Kanun'un 23. maddesi bakımından yabancıların

katılabileceği yarışmaların uluslararası yarışma olarak nitelendirilmesinde hukuka aykırılık

bulunmadığı gibi yaklaşık maliyeti eşik değerin üzerinde olan yarışmalara yabancıların

katılabileceğini belirten düzenlemesinde Kanunun amacına, hizmetin gereklerine ve hukuka

aykırılık görülmemiştir.

Davacı tarafından Yönetmeliğin 42. maddesinin 1. fıkrasında yer alan, derece,

mansiyon ve satın alma kazanan tasarım ve projelere ait her türlü hakların, 5846 sayılı Fikir

ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri uyarınca, aksi idare tarafından yarışma şartnamesinde

belirtilmedikçe idareye ait olacağı, şartname alan yarışmacıların bu hükmü kabul etmiş

sayılacakları, 3. fıkrasında yer alan, idarenin, yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama

projelerinin yapılmasını, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik şartlar ve

fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle doğrudan temin

yoluyla yaptırılabilceği, yapılan

görüşme sonucunda, anlaşma sağlanmaması halinde, idare uygun gördüğü taktirde ikinciliği

kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapmak suretiyle ikinci seçilen tasarımın uygulama

projelerini aynı usulle yaptırabilceği, 9. fıkrasında yer alan, uygulama projesinin mesleki

kontrollük hizmetlerinin "Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği"ne göre

ihale edilerek alınabilceğine ilişkin hükümlerinin, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri

451

Kanunu'nun, eser sahibinin manevî ve mâli haklarına ilişkin hükümlerine aykırı olduğu öne

sürülerek iptali istenmiştir.

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 48. maddesinde eser sahibi veya

mirasçılarının, kendilerine kanunun tanıdığı mâli hakları süre, yer ve muhteva itibariyle

mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilecekleri

öngörölmüş, 50. maddesinde, 48. maddede sayılan tasarruf muamelelerine dair taahhütleri

henüz vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi geçerli olduğu kurala bağlanmış, 14.

maddesinin değişik 2. fıkrasında, eserin umuma arzedilmesi veya yayımlanma tarzı, sahibinin

şeref ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibinin, başkasına yazılı izin vermiş olsa

bile eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını

menedebileceği kurala bağlanmıştır.

5846 sayılı Yasa hükümlerine göre, eser sahibinin bu kanundan doğan maddî ve

manevî haklarını sözleşme ile devredebileceği açıktır. 4734 sayılı Kanun'un 23. maddesi

uyarınca yapılan tasarım yarışmalarının amacının, ihtiyaçların uygun şartlarla, zamanında ve

kaynakların verimli kullanılması suretiyle karşılanması olduğu, ilgililerin rızası ile yarışmaya

katıldıkları gözetildiğinde yarışma sonucu derece, mansiyon ve satın alma kazanan tasarım

ve projelere ait her türlü hakların idareye ait olacağı yolundaki düzenlemede 5846 sayılı Yasa

hükümlerine ve hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

4734 sayılı Kanununun 23. ve dava konusu yönetmelik hükümleri ile tasarım projesi

elde edilmesi amaçlandığından birinci seçilen proje sahibine, bununla anlaşma

sağlanamaması halinde ikinci seçilen proje sahibine uygulama projesinin doğrudan temin

yoluyla yaptırılabilmesine olanak sağlayan yönetmelik hükmü, anılan proje sahiplerine

tanınmış bir hak olduğu gibi sözü edilen Yasa'nın amaçlarına

da aykırılık taşımamaktadır.

Kamu İhale Kanunu'nun 48. maddesinde özel niteliği itibariyle kapsamlı ve karmaşık

olan, özel uzmanlık gerektiren danışmanlık hizmetlerinin hizmet sunucularından alınabileceği

öngörülmüş olup uygulama projesinin mesleki kontrollük hizmetlerinin anılan ve devamı

maddelerine göre çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre alınabileceğine ilişkin düzenlemede

yasaya ve hukuka aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği

düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesi'nce Tetkik Hâkimi'nin açıklamaları

dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava; Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve

Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği'nin 6. maddesinin (a)

fıkrasında yer alan, "Uluslararası Yarışmalar: Uluslararası yarışmalar, yabancı ülke

vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalardır.

Yarışma değeri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet

alımları için belirlenen eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmalar, uluslararası

yarışma şeklinde düzenlenir. Yarışma değeri, anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalar,

idarelerce gerekli görüldüğü taktirde uluslararası düzenlenebilir.” hükmünün; 42. maddesinin

1. fıkrasında yer alan, “Derece, mansiyon ve satın alma kazanan tasarım ve projelere ait her

türlü fikrî haklar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri uyarınca, aksi idare

tarafından yarışma şartnamesinde belirtilmedikçe idareye ait olur. Şartname alan

yarışmacılar bu hükmü kabul etmiş sayılır.” hükmünün; aynı maddenin 3. fıkrasında yer alan,

“İdare, yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama projelerinin yapılmasını, birinciliği

kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak

suretiyle doğrudan temin yolu ile yaptırabilir. Yapılan görüşme sonucunda, anlaşma

sağlanamaması halinde, idare uygun gördüğü taktirde ikinciliği kazanan tasarım sahibi ile

görüşme yapmak suretiyle ikinci seçilen tasarımın uygulama projelerini aynı usulle

452

yaptırabilir.” hükmünün; yine aynı maddenin 9. fıkrasında yer alan, “Uygulanacak projenin

mesleki kontrollük hizmetleri 'Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'ne

göre ihale edilerek alınabilir." hükmünün iptali istemiyle açılmıştır.

4734 sayılı Yasa'nın 23. maddesinde "İdareler gerekli gördükleri mimarlık, peyzaj

mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge plânlama ve güzel sanat

eserleri ile ilgili bir plân veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak, ilgili

mevzuatında belirlenecek usul ve esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilân yapılmak

suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma

yaptırabilir." hükmüne, 53. maddesinin (b) fıkrasının 12. bendinde ise; "Kurum, Kurul

kararıyla bu Kanunun ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun uygulanmasına ilişkin standart

ihale dokümanı, tip sözleşme, yönetmelik ve tebliğler çıkarmaya yetkilidir. Kurul ve Kurum

yetkilerini, düzenleyici işlemler tesis ederek ve özel nitelikli kararlar alarak kullanır. Standart

ihale dokümanları, tip sözleşmeler, yönetmelik ve tebliğler Resmî Gazetede yayımlanarak

yürürlüğe konulur." hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu Kanun maddelerinin verdiği yetkiye dayanılarak, davalı Kurum

tarafından, 4734 sayılı Yasa'nın kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı,

mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge plânlama ve güzel sanat eserleri ile

ilgili bir plân veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yaptıracakları yarışmalara

ilişkin esas ve usulleri düzenlemek amacıyla davaya konu Yönetmelik'in yürürlüğe konulduğu

anlaşılmıştır.

Anılan Yönetmelik'in 6. maddesinin (a) fıkrasında, uluslararası yarışmaların, yabancı

ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalar olduğu; yarışma değerinin, 4734 sayılı

Kanun'un 8. maddesinde hizmet alımları için belirlenen eşik değerlere eşit veya bu değerleri

aştığı yarışmaların, uluslararası yarışma şeklinde düzenleneceği belirtilmiştir.

4734 sayılı Kanun'da "yarışma" ve "uluslararası yarışmalar" ın tanımı yapılmamış, bu

tanımlar Kanun'un 23. maddesinde yer alan "... ilgili mevzuatında belirlenecek usul ve

esaslara göre..." ifadesine dayanılarak Yönetmelik'te yapılmıştır. Dolayısıyla "Uluslararası

Yarışmalar"ın, yabancı ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalar olduğu

anlaşıldığından, bu düzenlemede dayandığı mevzuata ve hukuka aykırılık görülmemiştir.

4734 sayılı Yasa'nın 8. maddesinde, bu Kanun'un 13 ve 63. maddelerinin

uygulanmasında yaklaşık maliyet dikkate alınarak kullanılacak eşik değerler belirtilmiş; 63.

maddesinde ise, yaklaşık maliyeti eşik değerlerin altında kalan ihalelere sadece yerli

isteklilerin katılması hususunda, idarelerce ihale dokümanına hükümler konulabileceği

belirtilmiştir.

4734 sayılı Yasa'nın 63. maddesi hükmü uyarınca, idarelerce, yaklaşık maliyeti eşik

değerlerin altında kalan ihalelerde, ihaleye sadece yerli isteklilerin katılması hususunda ihale

dokümanlarına hüküm konulabilmesine imkân tanınmıştır. Yaklaşık maliyeti eşik değer

üzerinde olan ihalelerde ise, ihale dokümanlarına aynı şekilde hüküm koymak suretiyle,

ihalenin sadece yerli isteklilerin katılımına açılması mümkün değildir. Bu konuda idarelere

bütünüyle takdir hakkı tanınmamıştır. Yarışma değeri, eşik değerlere eşit veya bu değerleri

aşan yarışmaların anılan Yönetmelik'in tanımladığı anlamda "uluslararası" olarak

düzenlenmesi yasal zorunluluktur. Bu bakımdan, Yarışma değeri, eşik değerlere eşit veya bu

değerleri aşan yarışmaların, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenmesi, yarışma değeri

anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalara ise, yabancı ülke vatandaşlarının katılımı

konusunda idarelere takdir hakkı tanınması yolundaki düzenlemede, anılan Kanun

hükümlerine aykırılık görülmemiştir. Bu nedenle, yasal düzenlemede, eşik değerleri aşan

ihalelerin zorunlu olarak yabancıların katılımına açık olmasının öngörülmediği, kamu

alımlarının yabancılar için açık olup olmaması hususunun idarelerin takdirine bırakıldığı

yönündeki davacı iddiasında yasal isabet bulunmamaktadır.

Yönetmelik'in iptali istenilen diğer maddelerine gelince;

453

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 1/B maddesinde, eserin, sahibinin

hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musikî, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak

sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini, eser sahibinin, eseri meydana getiren kişiyi,

işlenme eserin, diğer bir eserden istifade suretiyle meydana getirilip de, bu esere nispetle

müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini ifade edeceği;

2. maddesinin 1/3. bendinde, estetik vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmî mahiyette

fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve

topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri,

mimarî maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projelerinin ilmî eserler olduğu; 6.

maddesinde, diğer bir eserden istifade suretiyle meydana getirilip de bu esere nispetle

müstakil olmayan fikir ve sanat ürünlerinin işlenme olduğu; istifade edilen eserin sahibinin

haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işleyenin hususiyetini taşıyan eserlerin, bu

Yasa'ya göre işlenme sayıldığı; 8. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında bir eserin sahibinin, onu

meydana getiren olduğu; bir işlenmenin ve derlemenin sahibinin, asıl eser sahibinin hakları

mahfuz kalmak şartıyla onu işleyen olduğu; 13. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında, fikir ve

sanat eserleri üzerinde sahiplerinin malî ve manevî menfaatlerinin bu Kanun dairesinde

himaye göreceği, eser sahibine tanınan hak ve yetkilerin eserin bütünü ve parçalarını

kapsadığı; 14/3. fıkrasında, eserin umuma arzedilmesi veya yayımlanma tarzı, sahibinin şeref

ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibinin, başkasına yazılı izin vermiş olsa bile

eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını

menedebileceği, menetme yetkisinden sözleşme ile vazgeçmenin hükümsüz olduğu; 16.

maddesinin 2 ve 3. fıkralarında, Yasa'nın veya eser sahibinin izniyle bir eseri işleyen, umuma

arzeden, çoğaltan, yayımlayan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimsenin, işleme,

çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı gerekli görülen değiştirmeleri eser sahibinin özel

bir izni olmaksızın da yapabileceği; eser sahibi kayıtsız ve şartsız olarak izin vermiş olsa bile,

şeref veya itibarını zedeleyen veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozan her türlü

değiştirmeleri menedebileceği, menetme yetkisinden bu hususta sözleşme yapılmış olsa bile

vazgeçmenin hükümsüz olduğu; 17/2. fıkrasında, aslın malikinin, eser sahibi ile yapmış

olduğu sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarruf edebileceği, ancak eseri

bozamayacağı, yok edemeyeceği ve eser sahibinin haklarına zarar veremeyeceği; 21.

maddesinde bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkının münhasıran eser

sahibine ait olduğu; 22. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında, bir eserin aslını veya kopyalarını,

herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya

sürekli olarak çoğaltma hakkının münhasıran eser sahibine ait olduğu; eserlerin aslından

ikinci bir kopyasının çıkarılması ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin

uygulanmasının da çoğaltma sayılacağı, aynı kuralın, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da

geçerli olduğu; 57. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında ise, asıl veya çoğaltılmış nüshalar

üzerindeki mülkiyet hakkının devrinin, aksi kararlaştırılmadıkça, fikri hakların devrini ihtiva

etmeyeceği; bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkını haiz olan bir kimseden kalıp ve

sair çoğaltma aletlerinin zilyedliğini iktisap eden kimsenin, aksi kararlaştırılmamışsa,

çoğaltma hakkını da iktisap etmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

5846 sayılı Yasa'nın anılan hükümlerinden, fikir ve sanat eserinin, eser sahibinin

hususiyetini taşıyan, ilim ve edebiyat, musikî, güzel sanatlar ve sinema eserleri türlerinden

birisi içine giren her nevi fikir ve sanat ürünü olduğu; diğer bir eserden yararlanmak suretiyle

meydana getirilip de bu esere oranla bağımsız olmayan fikir ve sanat eserlerinin işleme

sayıldığı, esas eserin sahibinin izni olmaksızın eserin işlenemeyeceği; eser sahibinin

haklarının, manevî ve malî haklar olarak iki bölüme ayrıldığı, manevî haklardan yasanın izni

haricinde feragat etmenin veya onları sınırlandırmanın muteber olmadığı, eser sahibinin

itibar ve şöhretine zarar verecek mahiyette, manevî bir hakkını sınırlandırmasının hükümsüz

olduğu, eser sahibinin şahsiyet haklarından ve yayım şartlarını tayin haklarından

vazgeçemeyeceği, müellifin eserini yaymak için yetki verdiği kimsenin onun itibar ve

454

şöhretini düşürecek şekilde eseri umuma arzedemeyeceği; müellifinden aldığı yetkiyle bir

eseri işleyen kimseye, yayım tekniği itibarıyla gerekli görülen değiştirmeleri yapma yetkisinin

de verildiği, müellifin bu değişikliklere, yalnız şeref ve itibarına zarar verecek mahiyette

olduğu veya eserin mahiyet ve hususiyetlerinin bozulduğu iddiasıyla karşı çıkabileceği,

müellif eserini kısaltma, değiştirme hakkını açık olarak başkasına verebilirse de, şeref ve

itibarına zarar verebilecek değiştirmelere karşı çıkma hakkından vazgeçemeyeceği; bir eserin

aslını şartsız iktisap eden kişinin ondan müellifinin itibar ve şerefine zarar vermeden her türlü

yararlanabileceği, onu değiştirebileceği, fakat bu tasarrufun müellifin itibarına dokunmaması

gerektiği; sözleşme ile bir eserde sahiplik hakkını alan kimsenin ise, değişiklik yapmasının

müellifin muvafakatına bağlı olduğu, işlenmenin şeklini eser sahibinin tayin edeceği, eser

sahibinin eserinde bir nevi işlenmeye muvafakatının, diğer bir tarzda işlenmesine

muvafakatını da içermeyeceği; bir eseri işleme ve çoğaltmaya mahsus tasarım ve proje

üzerindeki fikri hakların başkasına devrinin, doğal olarak onu kullanarak eseri işleme ve

çoğaltma yetkisinin devrini de içine aldığı, çünkü satın alınmış tasarım ve projelerden başka

suretle faydalanmanın mümkün olmadığı, bu halde yazılı bir sözleşme gerekmeyeceği

anlaşılmaktadır.

Öte yandan, anılan Kanun'da sözü edilen manevî hakların, eseri umuma arz, eser

sahibi olarak tanıtılma, eserde değişiklik yapılmasını menetme ve eser sahibinin zilyet ve

malike karşı hakları olduğu; malî hakların ise, işleme, çoğaltma, yayma, kiralama ve kamuya

ödünç verme, temsil, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla iletim, radyotelevizyon

gibi araçlarla yayınlanan ve/veya iletilen fikir ve sanat eserlerine ilişkin ödemelere

dair olduğu sonucuna varılmaktadır.

Dava konusu Yönetmelik'in 42. maddesinin 1. fıkrasında, derece, mansiyon ve satın

alma kazanan tasarım ve projelere ait her türlü fikrî hakların, 5846 sayılı Kanun hükümleri

uyarınca, aksi idare tarafından yarışma şartnamesinde belirtilmedikçe idareye ait olacağı,

şartname alan yarışmacıların, bu hükmü kabul etmiş sayılacağı

kurala bağlanmıştır. Bu

düzenlemede sözü edilen fikri haklar, yukarıda da belirtildiği gibi, işleme, çoğaltma v.s

haklardan oluşan malî hakları içermektedir. Yoksa davacı tarafından ileri sürüldüğü gibi

manevî hakların devri söz konusu değildir. Burada malî hakların, yasal düzenlemeden dolayı

hak sahibi olarak gösterilen idareye ait olması söz konusudur. Yarışmacı söz konusu

yarışmaya katılmakla, malî hakların devri konusunda idareye borçlanmaktadır. Yarışmaya

katılan kişi, eseri üzerindeki malî hakların idareye ait olduğunu kabul etmiş sayılacağından,

idarenin malî hakları alması için ayrıca bir düzenleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

İdarelerce açılan yarışmalara katılmak isteyenlerin, şartnameyi almış olmaları gerektiğinden,

malî hakların yarışmayı düzenleyen idareye devrini kabul etmiş sayılmaları yönünde yapılan

düzenlemede hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Dava konusu Yönetmelik'in 42. maddesinin 3. fıkrasında idarenin, yarışma sonucu

elde edilen tasarımın uygulama projelerini, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine

teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle doğrudan temin yolu ile

yaptırabileceği; yapılan görüşme sonucunda, anlaşma

sağlanamaması halinde, idarece

uygun görüldüğü taktirde, ikinciliği kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapılmak suretiyle

ikinci seçilen tasarımın uygulama projelerinin aynı usulle yaptırılabilceğı belirtilmiştir. Bu

düzenleme, 4734 sayılı Yasa'nın 22. maddesinin 1/b bendinde yer alan "Sadece gerçek veya

tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması" halinde ihtiyaçların ilân

yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabileceğı yolundaki

hükme dayanmaktadır. Uygulama projesi, tasarımdan yararlanmak suretiyle meydana

getirildiğinden, yukarıda belirtilen hükümlere göre, işleme sayılmakta ve tasarım sahibinin

izni olmaksızın eser işlenememektedir. Ancak, yarışmaya katılan, yarışma şartnamesine göre

malî haklarını idareye devretmiş sayılacağından ve 5846 sayılı Yasa da bu devre izin

verdiğinden, Kanun ile tanınan hakların ihlâl edildiğinden söz edilemez. Düzenlemede

tasarımın uygulama projesinin, tasarım sahibine doğrudan temin yolu ile yaptırabileceğı

455

belirtilmekle, tasarımla uygulama projesi birbirinden ayrılmamakta, aksine birlikte ele

alınmaktadır. Düzenlemede yer alan "... yaptırabilir." ifadesi

idareye bu konuda taktir hakkı

tanımamakta, aksine uygulama projesinin, tasarım sahibine yaptırılması konusunda

zorunluluk getirmektedir. Nitekim, birinciliği kazanan tasarım sahibine projesinin

yaptırılmaması durumunda, aynı usulle, ikinci seçilen tasarım sahibiyile görüşmeye imkan

tanınması da, uygulama projesinin idarece, tasarım sahibi dışında, bir kişiye

yaptırılmayacağını göstermektedir. Bu nedenle dava konusu düzenlemenin, fikrî hakların

korunması yönündeki kuralların uygulanmasını esnekleştirdiği iddiasında da yasal isabet

bulunmamaktadır.

Dava konusu Yönetmelik'in 42. maddesinin 9. fıkrasında yer alan, uygulanacak

projenin meslekî kontrollük hizmetlerinin Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama

Yönetmeliği'ne göre ihale edilerek alınabileceği yönündeki düzenleme, 4734 sayılı Yasa'nın

48/1. fıkrasında yer alan " ... denetim gibi teknik, malî, hukukî veya benzeri alanlarda niteliği

itibarıyla kapsamlı ve karmaşık olduğu, özel uzmanlık ve deneyim gerektirdiği idarece tespit

edilen hizmetler, danışmanlık hizmet sunucularından alınabilir." hükmüne dayanmaktadır.

Projenin uygulanması, yukarıda açıklanan Yasa hükümlerinde

çoğaltma olarak

tanımlanmaktadır. Dava konusu düzenleme ile malî haklar içinde yer alan işleme ile birlikte

çoğaltma hakkı da idareye devredilmiş olmaktadır. Ancak düzenlemede ifade edilen meslekî

kontrollük hizmetlerinin yukarıda belirtilen malî haklar içinde yer almadığı açıktır. Meslekî

kontrollük hizmetinin, teknik, malî ve hukukî niteliği itibarıyla ve yapılacak işin kapsamlı ve

karmaşık olması nedeniyle özel uzmanlık ve bilgi birikimi gerektirebilecek nitelikte olması

mümkündür. Denetimin idare elemanlarınca yapılması mümkünse de yukarıda belirtilen

nedenlerle, hizmet alımı şeklinde, Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama

Yönetmeliği'ne göre ihale edilerek alınabileceği yönündeki düzenlemede de dayandığı Yasa

ve hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Zaten eser sahibine denetim yaptırılmasının, denetimin

amacına da aykırı olacağı ortadadır. Bu durumda, uygulamanın mesleki kontrollük hizmetini

başka bir gerçek veya tüzel kişiye ihale etmeyi öngören düzenlemenin Kanun ile korunan

eser sahibinin çoğaltma hakkının ihlâlüne yol açacağı yönündeki iddianın da yasal dayanağı

bulunmamaktadır.

Sonuç itibarıyla, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik,

Kentsel Tasarım Projeleri,

**Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları
Yönetmeliği'nin iptali istenen 6/a**

**fıkrası ile 42. maddesinin 1, 3 ve 9. fıkralarında anılan
yasal düzenlemelere ve hukuka**

aykırılık görülmemiştir.

**Açıklanan nedenlerle, yasal dayanağı bulunmayan davanın
reddine, yargılama**

**giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, artan posta
ücretinin istemi halinde davacıya**

iadesine, 30.11.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.